

Alicja Stolarska

Katedra Ekonomiki Rolnictwa i Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych
Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie

Rozwój turystyki zagranicznej w wybranych krajach UE

Wstęp

Turystyka jest ważną i dynamicznie rozwijającą się gałęzią gospodarki światowej. Według danych United Nations World Tourism Organization (UNWTO) międzynarodowy ruch turystyczny w 2015 roku wyniósł blisko 1,2 mld turystów, co oznaczało wzrost o ponad 4,4% w stosunku do poprzedniego roku [UNWTO 2015]. Był to szósty z kolei rok co najmniej czteroprocentowych przyrostów liczby przyjazdów turystycznych na świecie po kryzysie, który w 2009 roku spowodował największy spadek popytu w branży turystycznej (tylko 892 mln przyjazdów). Dochody z turystyki zmalały wówczas o 5,7% (w Europie o 6,6%). Europejczycy skracali długość swoich pobytów i w większym stopniu samodzielnie je organizowali [Rosa 2012].

W strukturze geograficznej przyjazdów turystycznych na świecie dominuje Europa, do której skierowanych jest ponad 51% przyjazdów. Kolejne 23% przypada na Azję, która staje się coraz częściej wybierana przez Europejczyków i tu szacuje się największy rozwój turystyki.

W Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego 692/2011 podkreślono, że: „branża turystyczna Unii zajmuje ważne miejsce w gospodarce państw członkowskich, w których działalność turystyczna stanowi duże potencjalne źródło zatrudnienia”, a działające przedsiębiorstwa „stanowią [...] podstawę stabilności i dobrobytu społeczności lokalnych” [Rozporządzenie 2011].

Według Komisji Europejskiej turystyka jest jedną z kluczowych (po handlu i budownictwie) gałęzi działalności gospodarczej, które pozytywnie wpływają na wzrost gospodarczy i zatrudnienie, a jej znaczenie będzie rosnąć. Należy więc wspierać dalszy jej rozwój [European Commission 2010]. Dla Europejczyków podróże stają się wręcz integralną częścią ich stylu życia i konsumpcji [Walasek 2014].

Zauważa się też nowe trendy w turystyce, np. współkonsumpcję [Botsman i Rogers 2010, Niezgoda i Markiewicz 2014].

Z danych World Travel and Tourism Council (WTTC) wynika, że bezpośredni udział przemysłu turystycznego w światowym PKB wyniósł 3% w 2015 roku, a całej gospodarki turystycznej – 9,8%. W turystyce pracowały 284 mln osób, tj. 3,6% wszystkich zatrudnionych [WTTC 2016]. W UE szacuje się, że przeciętny udział turystyki w tworzeniu PKB wynosi 5%, co wynika głównie z obsługi turystyki zagranicznej, gdyż pomiar efektów turystyki krajowej jest w pełni niemożliwy [Panasiuk 2014]. W Polsce tylko w działalności związanej z zakwaterowaniem i gastronomią wytwarzano około 1,1% PKB [GUS 2016b], co było rezultatem pracy ponad 2,5 mln osób [GUS 2016a]. Przy uwzględnieniu, że z turystyką związanych jest wiele usług dodatkowych, wartości te ulegają co najmniej podwojeniu [Majewski 2012].

Chociaż w literaturze można znaleźć wiele opracowań dotyczących turystyki, to brak jest aktualnych badań o charakterze ogólnym, przekrojowym¹. Opracowania dotyczą wybranych, wąskich zagadnień, podejmowanych na małym obszarze i w krótkim czasie. Zauważa się tendencję do coraz większej szczegółowości badań, prowadzonych w bardzo wąskich zakresach [Bosiacki 2013], a badania na temat turystyki w Europie są wciąż niewystarczające [Gołembski 2013].

Dane i metody badań

Celem badań jest charakterystyka kształtowania się turystyki zagranicznej i jej rozwoju w wybranych krajach UE po 2005 roku. Wskazano występujące tendencje oraz preferencje regionalne. Przedstawiono zróżnicowanie tempa rozwoju turystyki zagranicznej w poszczególnych krajach oraz jego zależność od zmian sytuacji ekonomicznej i częściowo politycznej.

W opracowaniu wykorzystano dane z badań budżetów gospodarstw domowych GUS, Eurostat, REGON, UNWTO, WTTC oraz dane wtórne i opracowania GUS, a także Instytutu Turystyki.

Posłużono się metodami analizy i syntezy materiału źródłowego, a wyniki przedstawiono za pomocą metody opisowej oraz tabelarycznie i graficznie.

Na podstawie przeprowadzonych analiz przedstawiono wskazówki dla Polski dotyczące możliwości dalszego rozwoju turystyki zagranicznej w kraju, w tym agroturystyki.

¹Badania takie prowadzono w Instytucie Turystyki w Warszawie w latach 1986–1990.

Wyniki badań

Turystyka, w tym zagraniczna, jest jedną z gałęzi gospodarki, w której obserwujemy rozwój w ostatnich latach. Wynika to m.in. z poprawy przeciętnej sytuacji dochodowej ludności oraz faktu, że turystykę zagraniczną charakteryzuje większa elastyczność dochodowa popytu niż krajową. Następuje też ciągła poprawa warunków podróżowania turystów, którzy w 2014 roku preferowali samolot (46%) podczas swoich podróży po UE. Kolejne 36% podróżowało samochodem. Zwiększyła się długość pobytów w innym kraju UE: z niespełna czterodniowych w 2005 roku do przeszło siedmiodniowych w 2014 roku. Pobytu krótsze (czterodniowe) obserwowano np. w Estonii, a dłuższe (dziesięciodniowe) w Grecji czy na Cyprze².

W ujęciu przestrzennym rozwój turystyki dotyczył w największym stopniu Europy jako najchętniej wybieranego miejsca docelowego podróży zagranicznych. Z danych UNWTO wynika, że od stycznia do sierpnia 2015 roku nastąpił pięcioprocentowy wzrost liczby międzynarodowych przyjazdów turystycznych do krajów Europy.

Turyści zagraniczni przedłużali swoje pobyty, korzystając przeciętnie z większej liczby noclegów. W 2014 roku udzielono im 1211 mln noclegów³ w całej UE [GUS 2016c]. Najwięcej noclegów udzielono w Hiszpanii (21,4%), a następnie we Włoszech (15,4%) i Francji (10,8%) oraz w Austrii (6,4%), Grecji i Niemczech (po 6,2%). Polska, z blisko 13 mln noclegów, znalazła się dopiero na 13. miejscu, z wynikiem nieco gorszym od Bułgarii.

Nie pokrywa się to ze strukturą miejsc noclegowych w UE, gdzie dominują Francja (16,5%) oraz Włochy (15,7%), a następnie Hiszpania (11,3%) i Niemcy (10,7%).

Rozwój turystyki zagranicznej nie dotyczył wszystkich państw UE w jednakowym stopniu, podobnie jak różna jest popularność turystyczna krajów, co potwierdzają badania innych autorów [Andraz i Rodrigues 2016].

Najchętniej odwiedzanym krajem zarówno UE, jak i świata jest Francja, do której w 2014 roku przyjechało przeszło 83,7 mln turystów (tab.)⁴. Jest to zrozumiałe nie tylko z uwagi na nagromadzenie tam wielu cennych zabytków architektury, sztuki i kultury, ale również malownicze położenie, a także najbardziej popularny w Europie park rozrywki – Disneyland Paris.

²Na podstawie danych Eurostat.

³Dane GUS dotyczą zarejestrowanych obiektów dysponujących powyżej 10 miejscami noclegowymi, a jedna osoba udająca się do kilku krajów może być liczona wielokrotnie [Gaworecki 2010].

⁴W Stanach Zjednoczonych ponad 75 mln, chociaż jest to też bardzo popularny kierunek.

Tabela

Liczba turystów zagranicznych w krajach UE w 2014 roku

Kraj	Liczba turystów [tys.]	Kraj	Liczba turystów [tys.]
Francja	83 767	Portugalia	9 092
Hiszpania	64 995	Irlandia	8 813
Włochy	48 576	Rumunia	8 442
Niemcy	32 999	Belgia	7 887
Wielka Brytania	32 613	Bułgaria	7 311
Austria	25 291	Estonia	2 918
Grecja	22 033	Finlandia	2 731
Polska	16 000	Cypr	2 441
Holandia	13 925	Słowenia	2 411
Węgry	12 140	Litwa	2 063
Chorwacja	11 623	Łotwa	1 843
Czechy	10 617	Malta	1 690
Szwecja	10 522	Luksemburg	1 038
Dania	10 267	Słowacja	brak danych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Statistical Yearbook [2016, s. 307–317].

Dużym zainteresowaniem cieszy się też Hiszpania, którą w 2014 roku odwiedziło około 65 mln turystów. Główną jej atrakcją jest słoneczny klimat i nadmorskie wybrzeże oraz wyspy. Dodatkową zachętą są hotele przy plaży i wiele zabytków architektury oraz regionalna kuchnia często wykorzystująca owoce morza jako składnik dań. Jest to głównie turystyka wakacyjna, a turyści przebywają nieco dłużej niż w innych regionach.

Kolejnym krajem wybieranym chętnie przez turystów (48,5 mln) są Włochy. Turyści przyjeżdżają tu zarówno nad morze, jak i w Alpy oraz do Rzymu, Wenecji i Mediolanu, gdzie mogą podziwiać zabytki architektury i sztuki sakralnej, modę czy degustować wino, z produkcji którego Włochy słyną na całym świecie. Mediolan przyciąga pokazami mody, ale również międzynarodowymi targami, np. „Host” lub branż hotelarskiej i gastronomicznej⁵.

Na uwagę zasługuje również znaczna liczba turystów zagranicznych odwiedzających Niemcy (33 mln) oraz Wielką Brytanię (32,6 mln). Są to jednocześnie główne kierunki podróży Polaków, którzy w większości odwiedzają tam rodzinę i znajomych. Jest to jeden z najnowszych trendów w turystyce, gdyż z powodu globalizacji wzrasta znaczenie podróży „globalnych nomadów”, zakładających rodziny w innych krajach niż w tych, w których się urodzili, oraz tymczasowych migrantów, np. studentów [Gómez Y Patiño i in. 2016].

⁵W październiku 2015 r. miała miejsce 38. edycja targów, która zgromadziła prawie 150 tys. turystów, w tym około 40% gości zagranicznych.

W 2014 roku Polska znajdowała się na ósmym miejscu w UE pod względem liczby przyjeżdżających turystów zagranicznych (16 mln), zaraz za Grecją (22 mln), pokonując znacznie Chorwację (11,6 mln), Węgry (12,1 mln) i Czechy (10,6 mln).

Polacy najliczniej wyjeżdżali w celach turystycznych do Niemiec (20% podróży w 2015 r.), Włoch (8,3%), Wielkiej Brytanii (7,3%), Chorwacji (6,1%), Grecji (5,6%) i Czech (5,5%), a przeciętna długość pobytu wynosiła dziewięć dni [MSiT 2016]. Wybierano kraje mniej odległe, co wiąże się z mniejszymi kosztami podróży, o zbliżonej kulturze, będące głównymi kierunkami migracji zarobkowych. Ponad 30% deklarowało, że celem podróży są odwiedziny u krewnych i znajomych, u których przeszło 36% wyjeżdżających mieszkało podczas swego pobytu. Znaczenie miała też możliwość „korzystania ze słońca”, szczególnie w okresach niesprzyjającej pogody we własnym kraju. W 2015 roku odnotowano 10,9 mln podróży za granicę, a wyjazdy realizowano głównie od czerwca do września, z niewielkim ich nasileniem w sierpniu. W porównaniu do lat poprzednich zwiększył się odsetek (do 65%) wyjazdów organizowanych samodzielnie oraz wzrosły związane z nimi wydatki (średnio do 2125 PLN na jeden wyjazd). Świadczy to o stosunkowo małych dochodach i oszczędnym ich gospodarowaniu, ale pokazuje też, że Polacy coraz lepiej „odnajdują” się na świecie.

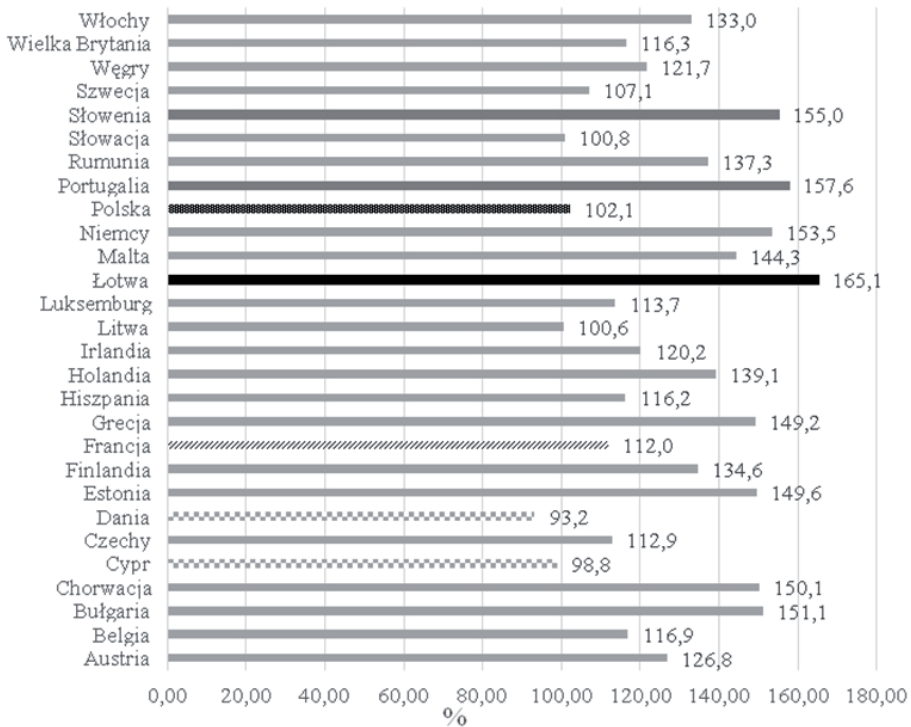
Najrzadziej odwiedzanym przez turystów zagranicznych krajem UE jest Łotwa, do której w 2014 roku przybyło około 1,8 mln osób, ale w stosunku do poprzedniego roku liczba ta uległa podwojeniu. Jest to państwo o największym w UE tempie rozwoju turystyki zagranicznej w ostatnim dziesięcioleciu (65% wzrost).

Na atrakcyjności turystycznej zyskały też znacznie: Portugalia, Słowenia, Niemcy, Bułgaria i Chorwacja (50% wzrost), a więc mniej popularne dotychczas kierunki zagranicznych podróży (rys. 1)⁶.

Wzrost liczby turystów zagranicznych nastąpił niemal we wszystkich krajach europejskich, za wyjątkiem Cypru, gdzie liczba ta utrzymuje się na prawie stałym poziomie (2,4 mln) oraz Danii, w której od 2007 roku obserwuje się ich spadek. W najbardziej popularnym kraju pod względem turystyki międzynarodowej, jakim jest Francja, przyrost ten był ledwie 12-procentowy. Wynika to częściowo ze znacznego nasycenia francuskiego rynku turystycznego oraz zmieniającej się sytuacji politycznej, szczególnie w ostatnim okresie (rys. 2), kiedy rosą obawy turystów związane z bezpieczeństwem i ochroną [UNWTO 2016a].

Podobnych problemów nie ma Hiszpania, w której po 2012 roku nastąpiło zwiększenie tempa rozwoju turystyki międzynarodowej. Częściowo jest to efektem „przejmowania” turystów z innych krajów, np. Francji, którzy w momentach zmian sytuacji politycznej wybierają inny region. Nie bez znaczenia są też

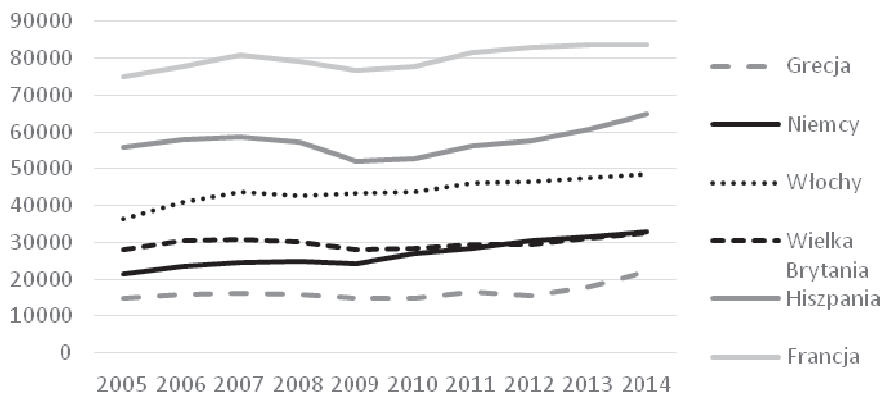
⁶Poszukiwane są nowe, coraz bardziej egzotyczne miejsca (podwojenie liczby turystów zagranicznych w Korei Południowej oraz Japonii w latach 2005–2014) [UNWTO dataset].

Rysunek 1

Zmiany liczby turystów zagranicznych w krajach UE w latach 2005–2014 [2005 = 100%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie UNWTO dataset.

Rysunek 2

Zmiany liczby turystów zagranicznych w latach 2005–2014 w wybranych krajach UE [tys.]

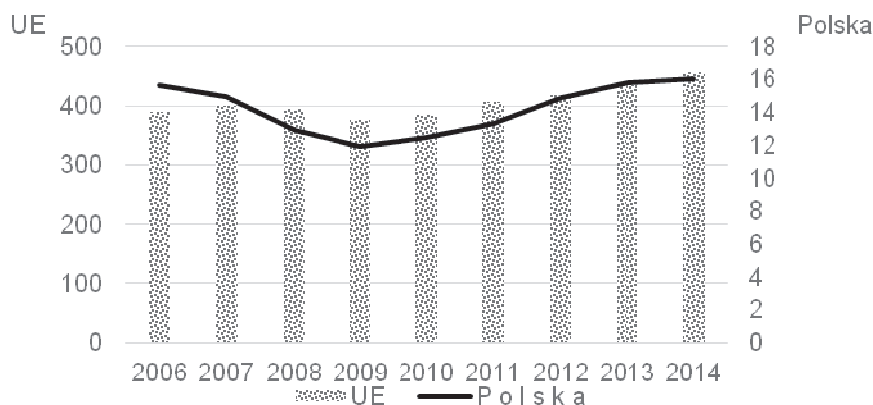
Źródło: Opracowanie własne na podstawie UNWTO dataset.

zmiany kursów walutowych dla turystów spoza strefy euro, którzy w sposób bardzo mobilny zmieniają swoje destynacje turystyczne [Gómez y Patiño i in. 2016].

Większe przyrosty względne liczby turystów zagranicznych po 2009 roku wystąpiły też w Niemczech, w porównaniu np. z Wielką Brytanią, w której tempo to było słabsze. Grecja także „odrabia” w ostatnich latach wcześniejsze niepowodzenia pod tym względem.

W krajach o ogólnie niższym poziomie liczby turystów zagranicznych, jak Słowenia czy Bułgaria, rozwój turystyki był w większym stopniu równomierny.

Zauważono załamanie się tendencji rosnącej w turystyce zagranicznej w latach kryzysu gospodarczego, największe w 2009 roku (rys. 3).

Rysunek 3

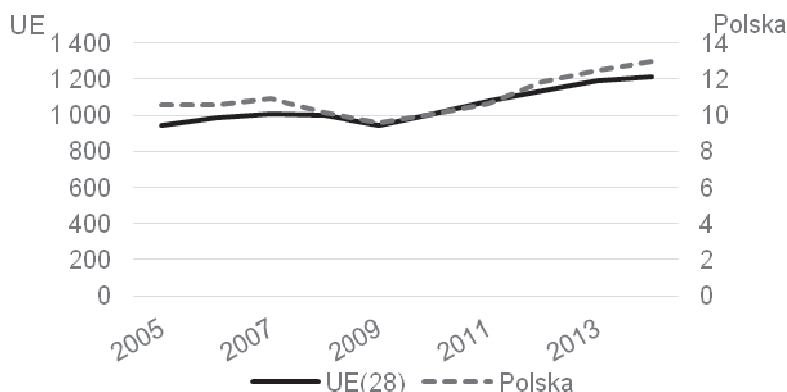
Liczba turystów zagranicznych w UE i Polsce w latach 2006–2014 [mln]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie UNWTO dataset.

Spadek liczby turystów zagranicznych w Polsce był bardziej gwałtowny niż przeciętnie w UE i rozpoczął się nieco wcześniej. Wynikało to z pogorszenia sytuacji ekonomicznej i politycznej w innych krajach, których mieszkańcy w mniejszym stopniu realizowali wówczas podróże zagraniczne, szczególnie do Polski. Świadczy to o nieugruntowanej jeszcze pozycji turystycznej Polski na arenie międzynarodowej. Polska jednak w szybszym tempie niż inne kraje „odrabiała” straty w turystyce po kryzysie.

Okresowe załamanie się tendencji rosnącej obserwowano również w liczbie udzielonych noclegów, zarówno w UE, jak i w Polsce, przy największym jej regresie o także w 2009 roku (rys. 4)⁷. W następnych latach nastąpił dalszy rozwój turystyki zagranicznej (mierzonej liczbą noclegów), przy czym po

⁷Liczba turystów nie pokrywa się z liczbą noclegów, gdyż jeden turysta może spędzić za granicą kilka nocy, a podczas jednej podróży może odwiedzić kilka krajów.

Rysunek 4

Liczba noclegów udzielonych turystom zagranicznym w UE i Polsce w latach 2005–2014 [mln]
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

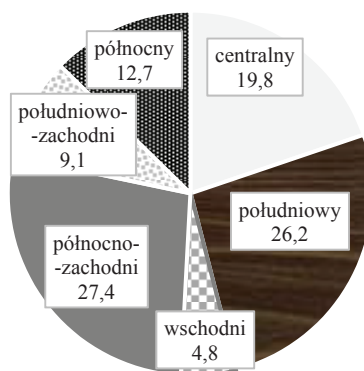
2011 roku jego tempo było większe w Polsce niż średnio w UE. W 2014 roku turystom zagranicznym udzielono przeszło 1,2 mld noclegów w UE(28), czyli o 28% więcej w stosunku do 2009 roku. W tym samym okresie liczba udzielonych noclegów turystom zagranicznym w Polsce zwiększyła się o przeszło 42%.

Wzrastały również wpływy z turystyki zagranicznej w UE, które w 2014 roku przekroczyły 415 mld USD. Największe wystąpiły we Francji (66,8 mln USD) oraz w Hiszpanii (65,1 mln USD), Wielkiej Brytanii (63 mln USD), Niemczech (55,9 mln USD) i we Włoszech (45,5 mln USD), najmniejsze (poniżej 1 mln USD) na Łotwie [UNWTO 2016b]. Kraje w różnym stopniu inwestowały w rozwój turystyki, a ich obywatele ze zróżnicowanym natężeniem korzystali z turystycznych podróży zagranicznych. Saldo wpływów i wydatków związanych z turystyką zagraniczną w 2014 roku było w większości z nich dodatnie, ale w niektórych, jak: Wielka Brytania, Niemcy, Belgia, Holandia czy Szwecja, wydatki przewyższały wpływy.

Polska jest docelowym miejscem podróży zagranicznych głównie dla obywateli sąsiadujących państw. Dominują Niemcy (ok. 70%), a kolejnych około 20% stanowią obywatele Rosji, Ukrainy i Białorusi. Przyjeżdżają ponadto mieszkańcy przeszło 30 innych krajów, m.in.: Austrii, Belgii, Finlandii, Cypru, Francji, Grecji, Hiszpanii, Włoch, Portugalii, Kanady, czy Stanów Zjednoczonych⁸. Pomimo że większość (89% w 2015 r.) korzystała z obiektów hotelowych, to po 2010 roku nastąpiło podwojenie liczby turystów zagranicznych wybierających kwatery agroturystyczne (ponad 4,5 tys. osób w 2015 r.). Od 2013 roku tempo wzrostu ich liczby było znacznie większe niż w przypadku turystów krajowych, co stwarza pewną szansę dalszego rozwoju agroturystyki w Polsce.

⁸Według Departamentu Turystyki w 2014 roku cudzoziemcy wydali w Polsce blisko 11 mld EUR.

Turyści zagraniczni najchętniej wybierają region północno-zachodni Polski⁹ (27,4% noclegów), a szczególnie województwo zachodniopomorskie. Wynika to ze znacznej przewagi turystów niemieckich i ich sentymentu do tych ziem. Najmniejszym natomiast zainteresowaniem (4,8% noclegów) cieszy się region wschodni (rys. 5).

Rysunek 5

Regionalna struktura noclegów udzielonych w Polsce turystom zagranicznym w 2015 roku [%]

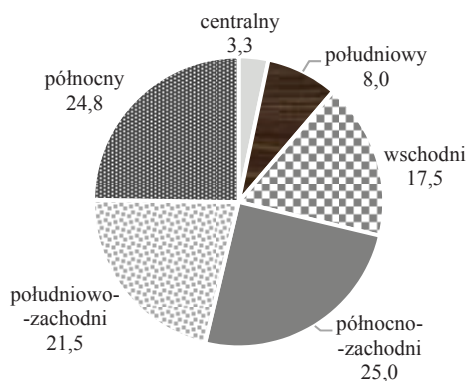
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeszło 26% obcokrajowców odwiedza region południowy, głównie województwo małopolskie, gdzie mogą podziwiać uroki Zakopanego i Tatr, zwiedzać Kraków, Wieliczkę i Bochnię, pograżać się w zadumie w Oświęcimiu, czy oddawać się leczniczym zabiegom w licznych uzdrowiskach i sanatoriach.

Prawie 20% turystów zagranicznych wybiera region centralny, w którym obecność stolicy sprzyja tzw. turystyce biznesowej i towarzyszącej. Dodatkowym atutem jest tu znacznie lepiej rozwinięta infrastruktura, w tym techniczna, oraz połączenia komunikacyjne z innymi krajami.

Najmniejszy odsetek cudzoziemców ogółem wypoczywa w regionie wschodnim, chociaż jest tu wiele cennych zabytków, jak chociażby zespół pałacowo-parkowy rodziny Zamoyskich w Kozłowie czy wpisane na listę UNESCO: Puszcza Białowieska, Stare Miasto w Zamościu oraz cerkiew św. Michała Archanioła w Turzańsku. Pozytywny jest jednak fakt większego zainteresowania cudzoziemców kwaterami agroturystycznymi w tym regionie, z których w 2015 roku korzystało 17,5% ogółu agroturystów zagranicznych (rys. 6), a ich liczba prawie się podwoiła od 2013 roku. Cudzoziemcy chętnie odpoczywali na wsi również na Pomorzu oraz w regionie południowo-zachodnim, a w regionie centralnym przebywali głównie w obiektach hotelowych stolicy.

⁹Regiony NUTS 1 według GUS.

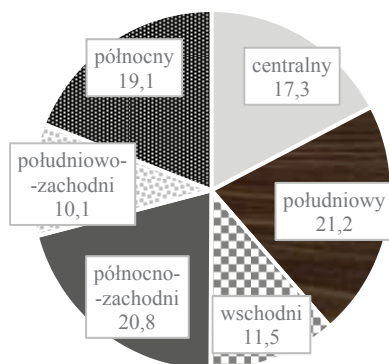

Rysunek 6

Struktura liczby turystów zagranicznych w Polsce korzystających z kwater agroturystycznych w 2015 roku [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Region wschodni charakteryzuje się niewykorzystanym potencjałem bazy noclegowej. Odsetek podmiotów prowadzących działalność z zakresu zakwaterowania jest w nim dużo większy w porównaniu np. z regionem południowo-zachodnim (rys. 7). Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w regionie wschodnim jest najniższy ze wszystkich regionów Polski i wynosił niespełna 31% w 2015 roku. W porównaniu z rokiem poprzednim miała tu miejsce również najmniejsza poprawa wykorzystania bazy noclegowej w porównaniu z pozostałymi regionami (tylko o 1,1 p.p.)¹⁰.

Rysunek 7

Struktura liczby podmiotów gospodarczych w Polsce prowadzących działalność z zakresu zakwaterowania 31 maja 2016 roku [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych REGON.

¹⁰Na podstawie danych GUS.

Struktura podmiotów prowadzących w Polsce działalność w zakresie zakwaterowania jest w większym stopniu równomierna niż udzielanych noclegów, szczególnie cudzoziemcom. Największe rozbieżności dotyczą regionu wschodniego, w którym w maju 2016 roku usytuowanych było 11,5% podmiotów, a przyjechało tu tylko 4,8% turystów zagranicznych. Region wschodni spełnia jednocześnie wszystkie warunki potrzebne do rozwoju turystyki, w tym zagranicznej, i zajmuje ważną potencjalnie pozycję konkurencyjną pod względem podaży usług turystycznych w Polsce. Turystyka zagraniczna jest również szansą rozwoju gospodarczego stosunkowo najbiedniejszej, wschodniej Polski, szczególnie z powodu większego zainteresowania cudzoziemców agroturystyką w tym regionie. Rozwój ten wymaga jednak szeroko zakrojonej działalności informacyjnej i promocyjnej¹¹ oraz dalszego rozwoju infrastruktury technicznej na tym obszarze. Nieodzowne jest również odpowiednie wsparcie ze strony Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz prowadzonej polityki regionalnej, co w rezultacie może przynieść korzyści dla całego kraju, zarówno z uwagi na akcentowaną politykę zrównoważonego rozwoju, jak i konwergencję regionów.

Wnioski

1. W ostatnim dziesięcioleciu nastąpił rozwój turystyki zagranicznej w Europie, za wyjątkiem Danii i Cypru, mierzony zarówno liczbą turystów, jak i noclegów.
2. Preferowanymi przez turystów krajami są: Francja (83,7 mln turystów w 2014 r.) Hiszpania (65 mln), Włochy (48,5 mln), Niemcy (33 mln) i Wielka Brytania (32,6 mln).
3. Polscy turyści wybierają głównie Niemcy oraz Włochy, Wielką Brytanię, Chorwację, Grecję i Czechy, deklarując pobyty u rodziny i znajomych.
4. Kryzys gospodarczy spowodował załamanie się rynku turystyki zagranicznej. Największy spadek liczby zagranicznych turystów w 2009 roku wystąpił w Polsce. Tempo ponownego rozwoju było szybsze szczególnie po 2011 roku.
5. Rozwój turystyki zagranicznej w UE był zróżnicowany, uzależniony od atrakcyjności turystycznej danego kraju i odległości do miejsca pobytu turystycznego, a także różnego nasycenia rynków oraz sytuacji gospodarczej i politycznej w docelowych krajach.

¹¹Organizowana przez Ministerstwo Sportu i Turystyki w 2016 roku akcja „Polska zobacz więcej – weekend za pół ceny” skierowana była do Polaków; Szansę promocji na arenie międzynarodowej należy upatrywać np. w Międzynarodowych Targach Turystycznych, na których jednak zabrakło przedstawicieli regionu wschodniej Polski, wśród stoisk regionalnych.

6. Tempo rozwoju turystyki zagranicznej po 2005 roku było największe na Łotwie, mimo tego, że jest to najmniej popularny turystycznie kraj w UE. Na atrakcyjności turystycznej zyskały znacznie: Portugalia, Słowenia, Niemcy, Bułgaria i Chorwacja.
7. Do Polski w celach turystycznych przyjeżdżają głównie Niemcy, a ponadto dość licznie Rosjanie, obywatele Ukrainy i Białorusini, wybierając najchętniej województwo zachodniopomorskie. Chociaż stosunkowo mały odsetek (ok. 5%) cudzoziemców wybiera region wschodni, w którym jest najmniejsze wykorzystanie bazy noclegowej, to z agroturystyki korzysta w nim coraz więcej cudzoziemców (w 2015 r. o 0,2% w porównaniu z 2013 r.), co od 2013 roku daje największy wzrost w regionach (o 92%).

Literatura

- ANDRAZ J., RODRIGUES P., 2016: *Monitoring tourism flows and destination management: Empirical evidence for Portugal*, *Tourism Management* 56, 1–7.
- BOSIACKI S., 2013: *O potrzebie interdyscyplinarności badań naukowych w turystyce*, [w:] L. Butowski (red.), *Badania naukowe w turystyce – stan i perspektywy rozwoju*, Szkoła Główna Turystyki i Rekreacji, Warszawa.
- BOTSMAN R., ROGERS R., 2010: *What's Mine is Yours: The Rise of Collaborative Consumption*, Harper Collins, New York.
- MSiT, 2016: *Charakterystyka krajowych i zagranicznych podróży mieszkańców Polski w 2015 roku*, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Warszawa.
- European Commission, 2010: *Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe*. European Commission, Brussels 2010, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52010DC0352&rid=1> [dostęp: lipiec 2016].
- UNWTO, *Faits saillants OMT du tourisme*, <http://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284418169> [dostęp: październik 2016].
- GAWORECKI W., 2010: *Turystyka*, PWE, Warszawa.
- GOŁEMBSKI G., 2015: *Europejskie badania naukowe w sektorze turystyki – stan, możliwości i bariery współpracy naukowej między Polską a Europą*, [w:] L. Butowski (red.), *Badania naukowe w turystyce – stan i perspektywy rozwoju*, Szkoła Główna Turystyki i Rekreacji, Warszawa.
- GÓMEZ y PATIÑO M., MEDINA F.X., PUYUELO ARILLA J.M., 2016: *New trends in tourism? From globalization to postmodernism*, *International Journal of Scientific Management Tourism* 2, 3, 417–433.
- GUS, 2016a: *Mały rocznik statystyczny Polski 2016*, GUS, Warszawa.
- GUS, 2016b: *Rachunki kwartalne produktu krajowego brutto w latach 2010–2015*, Warszawa.
- GUS, 2016c: *Turystyka w Unii Europejskiej*, Warszawa.
- MAJEWSKI J. 2012: *Regionalne zróżnicowanie walorów turystycznych w Polsce*, *Turystyka i Rekreacja* 9.

- NIEZGODA A., MARKIEWICZ E., 2014: *Wpływ globalizacji i społeczeństwa informacyjnego na zachowania konsumentów na rynku turystycznym*, ZN Uniwersytetu Szczecińskiego, 807, *Ekonomiczne Problemy Turystyki* 3 (27).
- PANASIUK A., 2014: *Rynek turystyczny. Studium strukturalne*, Difin, Warszawa.
- ROSA G., 2012: *Czynniki kształtujące zachowania nabywców usług turystycznych na przykładzie badań rynku europejskiego*, ZN Uniwersytetu Szczecińskiego 699 (84).
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 692/2011*, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:192:0017:0032:PL:pdf> [dostęp: lipiec 2016].
- Statistical Yearbook* 2016.
- UNWTO, 2015: *Annual Report 2015*.
- UNWTO, 2016a: *Faits saillants OMT du tourisme*, <http://www.e-unwto.org/doi/>.
- UNWTO, 2016b: *Wpływy związane z turystyką zagraniczną*.
- WALASEK J., 2014: *Turystyka w Unii Europejskiej*, Difin, Warszawa.
- WTTC, 2016: *Travel & Tourism Economic Impact. World*, London, <http://www.wttc.org> [dostęp: lipiec 2016].

Abstract

The paper presents the characteristics of the level and development of international tourism after 2005, in selected EU countries. Data from Eurostat, UNWTO, WTTC and the CSO were analysed, as well as the publications of Central Statistical Office and the Institute of Tourism. For the analysis concerning Poland also individual data from the household budget rate survey CSO were used. The research described the differences in the rate of tourism development between the countries, followed by their determinants. The article presents the most popular touristic European countries, as well as regions in Poland chosen by foreign tourists, taking into account changes in agritourist objects. Opportunities for development of tourism in the eastern region of Poland were indicated. The research revealed that the preferences of Poles differ from those of other Europeans, as a result not only of different distance from particular countries, but also economic, political, and migration situation. The analysis and synthesis method were used and the results were presented in descriptive and graphical form.

Key words: foreign tourism, Europe, tourism development